

Rektor

Rikard Skårfors
FD, Utbildningsledare
Rektors kansli, Ledningssekretariatet

Regeringskansliet (Finansdepartementet)

Yttrande över promemoria från Konkurrensverket med förslag till utvecklad reglering av upphandlingstillsynen

Stockholms universitet har av Regeringskansliet (Finansdepartementet) anmodats att inkomma med synpunkter på en promemoria från Konkurrensverket med förslag till utvecklad reglering av upphandlingstillsynen (Fi2019/02619/OU). Universitetet har följande att anföra.

Stockholms universitet ställer sig i princip positivt till att Konkurrensverket ges utvidgade möjligheter att ingripa för att säkra upphandlingslagstiftningens efterlevnad och tillstyrker den föreslagna regleringen med följande reservation och kommentarer.

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen i Sverige. Ansvar för omfattar bland annat att tillse att den upphandlingsrättsliga lagstiftningen följs. Som ett led i det uppdraget kan verket efter genomförd granskning av en upphandlande myndighets verksamhet meddela tillsynsbeslut, för att på så sätt uppmärksamma myndigheten på eventuella brister som framkommit under granskningen. Sådana beslut tjänar också syftet att göra även andra aktörer uppmärksamma på verkets uppfattning beträffande innebörden i det upphandlingsrättsliga regelverket.

Under 2014 inledde Konkurrensverket en granskning av ett antal kommuners köp av avfallshanteringstjänster från ett av kommunerna gemensamt ägt aktiebolag. Kommunerna köpte sådana tjänster från bolaget utan föregående upphandlingsförfarande, eftersom de ansåg att köpen omfattades av den så kallade "in house-regeln". Konkurrensverket fann att så inte var fallet och beslutade att kommunerna inte fick köpa avfallstjänster från det aktuella bolaget utan föregående annonsering. Detta beslut blev sedermera föremål för rättslig prövning. I dom av den 10 december 2018 har Högsta förvaltningsdomstolen nu slagit fast att det saknas rättslig grund för Konkurrensverket att tvinga en upphandlande myndighet att vidta eller underlåta en viss åtgärd efter konstaterad regelöverträdelse. Då Konkurrensverkets beslut inte kunde uppfattas på något annat sätt än som ett förbud fann Högsta förvaltningsdomstolen därför att Konkurrensverket agerat utanför sin kompetens. Beslutet undanröjdes därmed. Det är mot denna bakgrund som Konkurrensverket nu föreslår att dess kompetens ska utvidgas och att verket ska ges möjlighet att meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagstiftningen ska följas (avsnitt 4.1, s. 44).

Det kan finnas anledning att närmare utreda huruvida Konkurrensverket bör ges utökade befogenheter. Dock anser Stockholms universitet att det inte är lämpligt att ge verket så svepande befogenheter som föreslås i promemorian. Eventuella befogenheter bör således preciseras. Det bör även utredas om verket självt ska få fatta dessa beslut, eller om det är lämpligare att följa den ordning som gäller för utdömande av upphandlingsskadeavgift, där domstolen efter ansökan från verket fattar beslut om sådan avgift.

Stockholms universitet ställer sig tveksamt till motiveringen av förslaget (avsnitt 4.2, s. 48) om förlängning av tidsfristen för ansökan om upphandlingsskadeavgift. Universitetet instämmer i Överprövningsutredningens (SOU 2015:12) ställningstagande (avsnitt 2.5, s. 37) att ansökningsfristens längd ska ”ge uttryck för en väl avvägd balans mellan upphandlande myndighetens och enhetens behov av att inte under en alltför lång tid vara i ovisshet i fråga om påförande av upphandlingsskadeavgift och det allmännas intresse av att tillsynsmyndigheten på ett effektivt sätt kan genomföra sitt uppdrag att bedriva allmänpreventivt arbete för att förhindra otillåtna direktupphandlingar.”

Konkurrensverket föreslår (avsnitt 4.3, s. 52) att maxbeloppet för upphandlingsskadeavgift höjs från 10 mnkr till 20 mnkr. Avgiften ska dock även fortsättningsvis uppgå till maximalt tio procent av upphandlingens värde. Förslaget motiveras bland annat av att gällande ordning innebär att upphandlingar till lägre värden proportionellt sanktioneras hårdare än upphandlingar som uppgår till mer betydande belopp. Som exempel nämner verket att man i ett flertal fall har ansökt om avgifter som uppgår till maxbeloppet om 10 mnkr kronor, men att yrkandet i de fallen endast har motsvarat tre procent av kontraktsvärdet. För det fall att upphandlingar av mindre värden idag proportionellt sanktioneras hårdare än upphandlingar av mer betydande värden, och detta beror på utformningen av gällande regelverk, förordar Stockholms universitet en höjning av maxbeloppet i enlighet med förslaget. Detta under förutsättning att nu gällande spärr om tio procent av upphandlingens värde bibehålls.

Detta beslut är fattat av rektor, professor Astrid Söderbergh Widding, i närvaro av prorektor, professor Clas Hättestrand, och universitetsdirektör Eino Örnfeldt. Studeranderepresentanter har informerats och haft tillfälle att yttra sig. Övrig närvarande har varit Ulf Nyman, Ledningssekretariatet (protokollförare).

Astrid Söderbergh Widding

Rikard Skårfors